

פרק חמישי 'המוכר את הספינה'

משנה

המוכר ספינה מכר את התורן נס עוגין וכל המונהיגין ולא עבדים מרצופים ואנתיקי הנס, ואת העוגין, ואת כל המונהיגין אותה. אבל לא מכר לא את העבדים, שיש לבעל הספינה להנהיגה ולשמור את הסחורה שבתוכה. ולא את המרצופין, שקי הסחורות, ולא את האנתיקי²²¹, הסחורות שבתוכה. וכל אלו אינם גם בכלל הקדש, ואם הקדיש את הספינה לא הקדיש אותם²²². ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין.

גמרא

תורן שפורשים עליו מפרש נס הוא אומרת הגמרא, שתורן הוא העמוד שפורשים עליו מפרש עוגין שמעכב את הספינה את המפרש בראש הספינה. וכן כתוב ביחזקאל: "אָרְזוּ מִלְּבָנוֹן לְקַחוּ לַעֲשׂוֹת תֶּרֶן עֲלֵיךְ". ואת התורן עושים מאילן גבוה כארו. נס הוא המפרש שפורסים על התורן להוליך את הספינה ברוח שעשוי מבד פשתן או קנבוס. וכן כתוב ביחזקאל: "שֵׁשׁ בְּרֻקְמָה מִמְּצָרִים הָיָה מִפְּרֶשֶׁךְ לְהִיּוֹת לְךָ לְנֶס". רבי חייא שנה, שעוגין הוא העוגן של ברזל שמשליכין אותו במים כדי להעמיד את הספינה במקום אחד. ומשמע שעוגין הוא מלשון עכוב ממה שכתוב בספר רות: "הֲלֹהֶן תִּשְׁבְּרֶנָּה עַד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ הֲלֹהֶן תִּעֲגְנָה לְבִלְתִּי הִיּוֹת לְאִישׁ". רבי אבא אמר, שמנהיגין אלו המשוטות שמשיטים בהם את הספינה. וכן כתוב: "אֲלוֹנִים מִבְּשָׁן עָשׂוּ מְשׁוּטֵיךְ"²²³. או מהכתוב: "וַיִּרְדּוּ מֵאֲנִיּוֹתֵיהֶם כָּל תְּפִשֵׁי מְשׁוֹט". מכאן שעיקר הנהגת הספינה היא על ידי שתופסים במשוטים²²⁴.

המוכר ספינה מכר את הכבש ואת בור המים תנו רבנן, המוכר את הספינה מכר את הכבש של הספינה שעולים בו²²⁵. ואת בור מים מתוקים לשתייה שבתוכה. רבי נתן אומר, המוכר את הספינה מכר את הביצית. סומכוס

221 התנא אומר שלא מכר את האנתיקי משום הסיפא, בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה כולן מכורין. אבל לא משום הרישא, שהתנא אומר שלא מכר את המרצופים שנשארים בספינה כל הזמן כל שכן שלא מכר את הסחורה עצמה. תוס'.

222 שלא שנינו אותם בפרק הקודם. וכל אלו שנשנו שם, בית המרחץ, בית הבד, ועיר, ושדה כולם הם מקרקעין וכל אלו שאמרו לעיל שלא מכר בטלים קצת לגביהם, לגבי הקדש ומתנה וחלוקת אחין. אבל השנויים בפרק זה הם מטלטלין ואין בהם הבדל בין כשמכר או נתן במתנה או הקדיש, וכשם שלא מכר כמו כן לא הקדיש ולא נתן. רשב"ם.

223 ביחזקאל מדובר בספינה והנביא מונה את תשמישי הספינה וכליה ומה שהזכיר את המשוטות ראה שהם עיקר תשמישי הספינה ונמכרים בכלל הספינה. ולכן אמרו שכל המונהיגין בא לרבות אותם. רשב"ם.

224 ולא נאמר שרק החבלים שמושכים בהם את הספינה הם עיקר המנהיגים אבל המשוטות לא נמכרים עם הספינה. רשב"ם.

225 הוא בלשון יון וכן פר"ח ורב האי.

אומר, המוכר את הספינה מכר את הדוגית. רבא אמר שביצית היא דוגית, ספינה קטנה שקושרין לספינה גדולה, וכשרוצים לעלות ליבשה נכנסים באותה קטנה²²⁶. רבי נתן שהוא בבלי קורא לה בוצית, כמו שאמרו בוציות של הנהר מישן, וכיון שהוא נהר קטן, אין מהלכים בו אלא בספינות קטנות. סומכוס שהוא בן ארץ ישראל קורא לה דוגית, על שם שצדים בה דגים מפני שהיא קלה על פני המים.

אמר רבה²²⁷, יורדי הים סיפרו לי שהגל שרוצה להטביע את הספינה נראית לפניה כמו ציצית של אש לבנה, שבראשו של מלאך מזיק. ומכים אותו באלה שחוקק עליה 'אהקה אשר אהקה ק-ה ה' צבקות' אמן סלה. והוא נח מזעפו.

בין גל לגל ג' מאות פרסה ואינו יכול לעבור את החול שלש מאות פרסה²²⁸, וגובה הגל הוא שלש מאות

פרסה. פעם אחת הלכתי בדרך, וגל נשא אותנו יותר מגבהו והשליכנו למעלה עד לרקיע²²⁹. עד שראינו את שכנו של כוכבא קטן שבקטנים. והיה כשיעור בית זרע ארבעים כור של חרדל, שגדול יותר מבית זרע מ' כור של שאר זרעים. ואם היה משליך אותנו יותר, היינו נשרפים מחום הכוכב. וגל אחד נשא קולו לחברו וצעק²³⁰, חברי אם הנחת דבר בעולם שלא שטפת אותו, אבוא אני ונחריב אותו מפני עון הדור²³¹. והגל אמר לחברו, בוא ראה גבורתו של אדונך שאפילו מלוא חוט חול ואין לי רשות לצאת ולעבור את החול. ואומרת הגמרא שדבר זה כתוב בירמיה: "האֹתִי לֹא תִירָאוּ נְאֻם ה' אִם מִפְּנֵי לֹא תַחֲלוּ אֲשֶׁר שְׁמַתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם חֶק עוֹלָם וְלֹא יַעֲבְרֵנּוּ וַיִּתְגַּעְשׂוּ וְלֹא יוּכְלוּ וְהָמוּ גְלוּ וְלֹא יַעֲבְרֵנּוּ".

הורמין ב"ל היה רץ על שני ואמר רבה²³², פעם אחת נראה לי הורמין²³³ בר לילית כשהיה רץ על שיני החומה של מחוזא ופרש שהיה רוכב על סוס מתחתיו²³⁴ לא היה יכול להשיגו. פעם אחת סירגו לו שתי פרדות שעמדו על שני גשרים על הנהר 'דרוגנג'. והוא היה מדלג מפרדה זו לפרדה זו, והחזיק בידי שתי כוסות מלאות יין והוא מזג את היין מזו ומזו לזו, ולא נשפכה

226 מפני שהספינה הגדולה אינה יכולה להתקרב אל שפת הים מפני עומקה. רשב"ם.

227 הביאו את כל המעשים האלו משום מה רבו מעשיך ה' ומהם להודיע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא או לפרש מקראות האמורים בספר איוב המדברים בעופות גדולים ובהמות ודגים גדולים שכל שיהת תלמידי חכמים צריכה תלמוד. רשב"ם.

228 ומשום שאמרו בסמוך ורמא ליה גלא קלא לחבריה צריך להשמיע שמשלש מאות פרסה שומעים קולות מאחד לחברו. רשב"ם.

229 או מפני שההבל של הרקיע רב עד מהלך קרוב לחמש מאות שנה שיש מהרקיע עד לארץ. רשב"ם.

230 כדוגמת תהום אל תהום קורא ושמא הם המלאכים הממונים עליהם.

231 מפני שהגביה כל כך היה סבור שיצא חוץ לשפת הים ושטף את העולם.

232 להודיע צדקותיו של הקב"ה שמרחם על בריותיו ואינו נותן רשות לאלו להזיקם וגם שלא לצאת בדרך יחידי. רשב"ם.

233 הגירסא בנו"ן כך שמעתי מאבא מרי ואני שמעתי הורמיו בזי"ן שד כמו שא' בסנהדרין מפלגא דתתא דהורמיו. רשב"ם.

234 לפי תומו שהיה השדר רץ ביותר אבל הפרש לא התכוין לכך.

אפילו טפה אחת. ואפילו שאותו יום היתה רוח סערה, שיורדי הים עלו באניות עד לשמים וירדו עד תהומות. כמו שכתוב בתהילים על יורדי הים "יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם בְּרָעָה תִתְמוֹגֵג". עד ששמעו בבית המלך²³⁵ והרגוהו.

ואמר רבה בר בר חנה, פעם אחת נראה לי ראם שנולד באותו יום²³⁶ שהיה גדול כהר תבור, ארבע פרסות. ואורך צוארו שלש פרסות, ומקום הנחת ראשו כששוכב על הקרקע פרסה וחצי. והטיל רעי וסתם את הירדן עד שהמים מסמסוהו מעט מעט.

ותנין בלע צפרדע גדולה כאקרא דהגרוניא ואמר רבה בר בר חנה, פעם אחת נראתה לי ובלעתו עורב וישבה על אילן אותה 'אקרוקתא' צפרדע שהייתה גדולה

כמו העיר 'אקרא דהגרוניא', ואומרת הגמרא שאותה העיר יש בה ששים בתים. ובא תנין ובלע אותה ובאה 'פושקנצא', עורב נקבה ובלעה את התנין, וישבה על ענף באילן. בוא וראה כמה גדול כחו של האילן הזה. ואמר רב פפא בר שמואל אם לא הייתי שם לא הייתי מאמין לדבר זה. ואמר רבה בר בר חנה פעם אחת הלכתי בספינה וראיתי את אותו הדג ששרץ קטן עלה וישב בנחיריו והדג מת. והמים השליכוהו על ששים כרכים ושבר את כולם. וששים מחוזות אכלו ממנו, וששים מחוזות אחרים מלחו ממנו ונשאוהו למקומם. ומגלגל עינו, לקחו שלש מאות גרבי שמן. וכשחזרו אחרי שנים עשר חדשים היו מנסרים מעצמותיו לבנות מהן את אותם המחוזות שהפיל.

ואמר רבה בר בר חנה, פעם אחת הלכתי בספינה וראיתי דג שחול נאסף על גבו, וגדלו בו עשבים. והיינו סבורים שהוא יבשה של אחד האיים ועלינו עליו ואפינו ובשלנו. וכאשר היה לו חם הדג התהפך ואם הספינה לא היתה קרובה, היינו טובעים.

ספינה מהירה הלכה ג' ימים ולילות ואמר רבה בר בר חנה, פעם אחת הלכתי בספינה בין סנפיר לסנפיר של דג והספינה הלכה בין שני הסנפירים שבגב הדג,

אחד לצד הראש ואחת לצד הזנב שלשה ימים ושלשה לילות. הוא הלך בזקיפא, כנגד הרוח, ואנחנו הלכנו בשיפולא, בכיוון הרוח. ואם תאמר שהספינה לא שטה במהירות, כשרב דימי אמר שבזמן שמחממים קומקום של מים חמים הספינה הלכה ששים פרסות. וכאשר פרש היה יורה חץ והספינה היתה מקדימה אותו. ואמר רב אשי שאותו 'גילדנא דימא', שהוא מהדגים הקטנים שבים יש בגבו שני סנפירים שיצי. אבל לשאר הדגים שבים אין להם אלא סנפיר אחת באמצע הגב.

235 מלך השדים שאין דרכו של שד להראות לבני אדם והרגוהו מפני שהיה מגלה סודם. ויש שא' בי מלכא קיסר שהיה ירא שלא יטול ממנו את המלכות. רשב"ם.

236 גורסים לדידי חזי לי אורזילא בר ראימא דהוי כי הר תבור. פירוש עופר של ראם הבר ומתרגמים עופר האילים אורזילא דאיילא. וכן בסוף זבחים (דף קיג: ושם ד"ה אורזילא) והאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי אורזילא דבר ראימא דהוי כי הר תבור. ואם גורסי' אורזילא דימא שהוא דג שבים קשה מה הקשה לו הרי לא נגורה על דגים שבים. ר"ת ור"י. תוס'.

העוף זיו שדי שראשו מגיע לרקיע ואמר רבה בר בר חנה, פעם אחת הלכתי בספינה וראיתי אותו צפור שעומד במים עד קרסוליו, ורצינו לרדת מהספינה לקרר את עצמנו. ויצאה בת קול ואמרה אל תרדו כאן מפני שנפל כאן גרון של נגר לפני שבע שנים, ולא הגיע לקרקעית הים. ולא רק משום שהמים עמוקים כל כך אלא גם מפני שהם זורמים במהירות רבה. ואמר רב אשי, אותו העוף הוא 'זיו שדי' שכתוב עליו בתהילים: "יִדְעָתִי כָּל עוֹף הָרִים וְזִיו שְׂדֵי עַמְדָּי", שראשו מגיע לרקיע.

האוחים שמומנים לצדיקים לעלם ואמר רבה בר בר חנה, פעם אחת הלכתי במדבר הבא וראיתי אותם אווזים שהנוצות נושרות מהם מרוב שומנם, ונחלי שומן נמשכו מתחתיהם. ושאלתי אתם האם יש לי חלק בכם לעולם הבא?. ואחד מהם הגביה לי את הכנף לרמוז, זה חלקך לעתיד לבא, ואחד הגביה את הירך. וכשבאתי לפני רבי אלעזר אמר לי עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין, שבחטאתם מתעכב משיח ויש לאותם אווזים צער בעלי חיים מחמת שומנם.

ואמר רבה בר בר חנה²³⁷, פעם אחת הלכתי במדבר ונלוה אלינו אותו ישמעאלי שהיה לוקח עפר ומריח אותו, ואמר זו הדרך למקום פלוני, ואמר זו הדרך למקום פלוני. וכששאלנו אותו כמה אנו מרוחקים ממים?, אמר לנו תנו לי עפר. ונתנו לו ואמר לנו שאנו רחוקים שמונה פרסאות. וחזרנו ונתנו לו עפר ואמר לנו שאנו רחוקים שמונה פרסאות, והפכנו לו והחלפנו לו את העפר הזה בעפר הזה ולא יכולנו להטעותו.

